

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра адміністративного
права та судочинства

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Актуальні питання адміністративного права та процесу»
на тему: «Види судових рішень в адміністративному судочинстві»

Студентка групи ПРм – 13:

Бурачок Вікторія Тарасівна

Керівник: Кравчук Мар'яна Юріївна

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS ____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I ЗАГАЛЬНОПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУДОВОГО РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	
1.1 Правова природа судового рішення в адміністративному судочинстві.....	5
1.2 Місце судового рішення серед процесуальних актів в адміністративному судочинстві.....	8
1.3.Вимоги до судового рішення як до процесуального акта в адміністративному судочинстві.....	10
РОЗДІЛ II ВИДИ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	14
РОЗДІЛ III АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ ПРИЙНЯТТЯ, ВИКОНАННЯ ТА ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВОГО РІШЕННЯ	
3.1 Процедура прийняття судового рішення в адміністративному судочинстві.....	16
3.2 Процедура перегляду судового рішення в адміністративному судочинстві.....	20
3.3 Процедура виконання судового рішення в адміністративному судочинстві.....	23
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний адміністративний судовий процес відображає складні та різноманітні аспекти вирішення спорів між державними органами та громадянами, а також між державними органами самими. В контексті постійних змін у правовому середовищі та розвитку адміністративної юстиції, питання видів судових рішень в адміністративному судочинстві стає особливо актуальним. Ця тема заслуговує на увагу через свою значимість для правозахисного забезпечення громадянських прав та забезпечення ефективного функціонування владних структур.

В адміністративному судочинстві, як і в будь-якій сфері права, судові рішення відіграють вирішальну роль у врегулюванні конфліктів та забезпеченні справедливості. Специфіка адміністративного судочинства полягає в тому, що воно стосується вирішення спорів, пов'язаних з правовими відносинами, у яких одна зі сторін - публічна влада чи орган державного управління. У зв'язку з цим, види судових рішень в адміністративному судочинстві набувають особливого значення та специфіки.

Актуальність обраної теми курсової роботи полягає в тому, що вона відображає суттєвий аспект сучасного правового розвитку. За останні десятиліття значно зростає кількість адміністративних справ, які надходять до судів, що вимагає ретельного вивчення різних видів судових рішень у цій сфері. Зокрема, важливо з'ясувати, які конкретно види рішень приймаються в адміністративному судочинстві, їх характеристики та особливості застосування.

Метою курсової роботи є систематизація та аналіз видів судових рішень в адміністративному судочинстві з метою визначення їхнього значення та впливу на правову систему.

Відповідно до мети визначимо такі завдання:

- визначити правову природу судового рішення в адміністративному судочинстві;

- окреслити місце судового рішення серед процесуальних актів в адміністративному судочинстві;
- охарактеризувати процедури перегляду судового рішення в адміністративному судочинстві;
- вивчення та класифікацію різних видів судових рішень;
- розкрити процедуру прийняття судового рішення в адміністративному судочинстві;

Об'єктом дослідження є види судових рішень, які приймаються в адміністративному судочинстві;

Предметом дослідження є - їхні особливості, характеристики та вплив на правову систему.

Методи дослідження. Основним методом дослідження є аналіз законодавства України, яке регулює адміністративне судочинство. За допомогою методу системного аналізу було розглянуто адміністративне судочинство як цілісної системи, з'ясування його структури, взаємозв'язків між різними видами судових рішень та іншими елементами судової системи. Метод узагальнення допоміг сформулювати висновки та пропозиції на основі викладеного матеріалу.

Структура роботи. Курсова робота складається з вступу, трьох розділів та висновків. У вступу обґрунтована актуальність обраної теми дослідження. У першому розділі визначено загальноправову характеристику судового рішення в адміністративному судочинстві. Другому розділі види судових рішень в адміністративному судочинстві. Третьому розділі адміністративні процедури прийняття, виконання та перегляду судового рішення.

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНОПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУДОВОГО РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

1.1. Правова природа судового рішення в адміністративному судочинстві

Адміністративне судочинство в Україні є важливою частиною системи правосуддя, спрямованою на захист прав та законних інтересів громадян у відносинах з державними органами та іншими суб'єктами публічного права. Судові рішення в адміністративному судочинстві мають особливе значення, оскільки вони визначають підсумок розгляду справи та встановлюють відповідні правові наслідки.

Судове рішення в адміністративному судочинстві — це акт, виданий адміністративним судом, який вирішує спір між сторонами і визначає їх права та обов'язки. Законодавство України чітко регламентує процес винесення судових рішень, а також вимоги до їх змісту і форми. [7]

Основним законодавчим актом, який регулює адміністративне судочинство в Україні, є Кодекс адміністративного судочинства України (далі- КАС України). Цей кодекс встановлює правила розгляду адміністративних справ, визначає види судових рішень, а також процедури їх прийняття та оскарження.

КАС України визначає кілька видів судових рішень, включаючи ухвали, постанови та накази. Постанова є кінцевим рішенням по суті спору, ухвала може бути проміжним рішенням або рішенням з організаційних питань, а накази використовуються для забезпечення виконання постанов.

Правова природа судового рішення базується на принципах адміністративного судочинства. До таких принципів належать:[7]

- Верховенство права : Суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого, зокрема, людина, її права та свободи

визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

- Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом: Усі учасники судового процесу є рівними перед законом і судом. Не може бути привілеїв чи обмежень прав учасників судового процесу за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

- Змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі: Розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

- Гласність судового процесу: полягає у тому, що особи, які беруть участь у справі, інші особи, які не брали участі у справі, мають вільний доступ до інформації щодо змісту та результатів розгляду адміністративної справи. Обмежувати такий доступ забороняється законом, якщо інформація щодо адміністративної справи не є конфіденційною або не містить державної чи іншої таємниці. Гласність адміністративного процесу забезпечується також прилюдним проголошенням судового рішення у справі. [15, ст.77]

- Обов'язковість судових рішень: свідчить про імперативний характер рішень адміністративних судів. Тобто усі висновки суду по адміністративній справі, викладені чи то в ухвалі, чи то в постанові, мають бути беззаперечно виконані особами, яким це рішення суду адресоване.

- Забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду як принцип адміністративного процесу покликаний гарантувати учасникам адміністративного процесу захист, здійснення та відновлення їхніх законних прав, свобод та інтересів. Крім того, даний принцип є гарантією забезпечення законності розгляду адміністративної справи, постановлення обґрунтованого, законного та вичерпного рішення щодо публічно-правового спору.

Судові рішення в адміністративному судочинстві мають важливе значення для забезпечення прав громадян та органів влади. Вони також служать підґрунтям для подальших дій, таких як оскарження, виконання та аналіз судової практики.

Отже, правова природа судового рішення в адміністративному судочинстві в Україні заснована на чітко визначених законодавчих принципах та правилах. Вона забезпечує справедливість, законність та прозорість у розгляді адміністративних справ, що є ключовими елементами ефективного правосуддя. Майбутнє вдосконалення адміністративного судочинства залежить від подальшого розвитку цих принципів та їх практичного застосування.

1.2. Місце судового рішення серед процесуальних актів в адміністративному судочинстві

Процесуальні акти в адміністративному судочинстві України є важливими інструментами, які регулюють хід судового процесу та встановлюють порядок вирішення адміністративних спорів. Судове рішення є одним з ключових процесуальних актів, що визначає кінцевий результат розгляду справи та його юридичні наслідки. У цій курсовій розглянемо місце судового рішення серед інших процесуальних актів та його значення в адміністративному судочинстві.

Процесуальні акти – це документи, що видаються судом під час розгляду адміністративних справ і відображають певні стадії та дії в процесі. Згідно з Кодексом адміністративного судочинства України, до таких актів належать:

- Ухвали - письмове або усне рішення суду будь-якої інстанції в адміністративній справі, яким вирішуються питання, пов'язані з процедурою розгляду адміністративної справи, та інші процесуальні питання; [7]
- Постанови - письмове рішення суду апеляційної або касаційної інстанції в адміністративній справі, у якому вирішуються вимоги апеляційної чи касаційної скарги;
- Накази - вони видаються для забезпечення виконання постанов, наприклад, щодо примусового виконання.

Судове рішення, як акт правосуддя, має не тільки істотні характеристики з погляду змісту і функцій, воно повинно також характеризуватися як процесуальний документ. Судове рішення є актом, що виходить від органу правосуддя і ухвалюється у певній процесуальній формі, у визначеному порядку, що встановлений законом для розгляду судом адміністративних справ. Усі акти суду в адміністративному судочинстві мають відповідне процесуально-документальне оформлення. Процесуальний документ є, по суті, зовнішнім проявом судового рішення як акта правосуддя. Разом із тим зміст

судового рішення як процесуального документа ширший за зміст акта правосуддя. [18, ст.278]

Судове рішення, як процесуальний акт, займає центральне місце в адміністративному судочинстві, оскільки воно є кінцевим результатом розгляду справи. Постанова – це основне судове рішення, яке приймається за підсумками судового розгляду та визначає, хто має рацію у спорі, які правові наслідки настають, і як ці наслідки мають бути виконані. Це рішення визначає долю справи і стає підставою для виконання чи оскарження.

Відмінність судового рішення від ухвал полягає в тому, що ухвали переважно мають проміжний характер, вони не вирішують суті спору, але забезпечують організаційний процес. Постанова ж визначає кінцевий результат і має обов'язковий характер для виконання. Накази пов'язані з процесом виконання, тоді як судове рішення – з процесом розгляду і винесення вердикту.

Отже, судове рішення займає ключове місце серед процесуальних актів в адміністративному судочинстві України. Воно визначає кінцевий результат адміністративної справи, встановлює права та обов'язки сторін, і створює правові наслідки, які можуть бути оскаржені або виконані. Інші процесуальні акти, такі як ухвали та накази, підтримують процес розгляду та виконання, але не вирішують суті спору. Таким чином, судове рішення є головним інструментом правосуддя в адміністративному судочинстві і відіграє вирішальну роль у забезпеченні законності та справедливості.

1.3. Вимоги до судового рішення як до процесуального акта в адміністративному судочинстві

Адміністративне судочинство в Україні має свої особливості, які визначаються законом. Вимоги до судового рішення в адміністративному судочинстві є важливою складовою забезпечення справедливого та законного судового процесу. Тому кожне судове рішення має свідчити про реалізацію конституційних принципів, на яких заснований весь судовий процес. Неякісно написане судове рішення тягне за собою порушення законності, прав, свобод і інтересів особи, що не може мати жодного виправдання.

Згідно з КАС України, судове рішення має відповідати низці вимог. Поділити їх можна на дві групи, яким повинно відповідати рішення суду:

- 1) до змісту судового рішення;
- 2) до форми судового рішення.

До судового рішення ставляться передусім вимоги як до акта правосуддя, який покликаний захистити суб'єктивне право. Це вимоги до його внутрішнього змісту. За внутрішнім змістом, судовому рішенню належить бути законним, обґрунтованим, визначеним, повним та безумовним. Судове рішення є процесуальною формою, процесуальним актом, у якому закріплюються наслідки проведених судом процесуальних дій, тому за своєю структурою, за складовими елементами та реквізитами рішення суду також повинно відповідати певним умовам. Це умови зовнішнього змісту. До форми судового рішення науковець відносить такі вимоги:

- 1) рішення суду повинно бути оформлене у вигляді письмового документа;
- 2) рішення суду, як документ, повинно відповідати визначеному законом змісту і бути викладене в суворій послідовності;
- 3) рішення суду повинно бути ясним і точним за викладом [4, ст.55].

Вимоги до судового рішення в адміністративному судочинстві

1. Рішення суду складається з вступної, описової, мотивувальної і резолютивної частин.

2. У вступній частині рішення зазначаються:

- 1) дата і місце його ухвалення;
- 2) найменування суду;
- 3) прізвище та ініціали судді або склад колегії суддів;
- 4) прізвище та ініціали секретаря судового засідання;
- 5) номер справи;
- 6) ім'я (найменування) сторін та інших учасників справи;
- 7) вимоги позивача;
- 8) прізвища та ініціали представників учасників справи та прокурора.

3. В описовій частині рішення зазначаються:

- 1) стислий виклад позиції позивача та заперечень відповідача;
- 2) заяви, клопотання учасників справи;
- 3) інші процесуальні дії у справі (забезпечення доказів, вжиття заходів забезпечення позову, зупинення і поновлення провадження тощо).

4. У мотивувальній частині рішення зазначаються:

- 1) обставини, встановлені судом, та зміст спірних правовідносин, з посиланням на докази, на підставі яких встановлені відповідні обставини;
- 2) докази, відхилені судом, та мотиви їх відхилення;
- 3) мотивована оцінка кожного аргументу, наведеного учасниками справи, щодо наявності чи відсутності підстав для задоволення позову;
- 4) чи були і ким порушені, не визнані або оспорені права чи інтереси, за захистом яких мало місце звернення до суду, та мотиви такого висновку;
- 5) норми права, які застосував суд, та мотиви їх застосування;
- 6) норми права, на які посилалися сторони, які суд не застосував, та мотиви їх незастосування;
- 7) мотиви, з яких у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень суд, відмовляючи у позові, дійшов висновку, що оскаржуване рішення, дія чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень

визнано судом таким, що вчинено відповідно до вимог частини другої статті 2 цього Кодексу.

5. У резолютивній частині рішення зазначаються:

1) висновок суду про задоволення позову чи про відмову в позові повністю або частково щодо кожної із заявлених вимог;

2) розподіл судових витрат;

3) строк і порядок набрання рішенням суду законної сили та його оскарження;

4) повне найменування (для юридичних осіб) або прізвище, ім'я та по батькові (для фізичних осіб) сторін та інших учасників справи, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України, реєстраційний номер облікової картки платника податків сторін (для фізичних осіб), за його наявності, або номер і серія паспорта для фізичних осіб - громадян України.

6. У разі необхідності у резолютивній частині також вказується про:

1) порядок і строк виконання рішення;

2) надання відстрочення чи розстрочення виконання рішення;

3) повернення судового збору;

4) призначення судового засідання для вирішення питання про судові витрати, дату, час і місце його проведення; строк для подання стороною, за клопотанням якої таке судове засідання проводиться, доказів щодо розміру понесених нею судових витрат;

5) дату складення повного рішення суду.

7. Висновок суду про задоволення позову чи про відмову в позові повністю або частково щодо кожної із заявлених вимог не може залежати від настання або ненастання певних обставин (умовне рішення).

8. При розгляді первісного і зустрічного позовів та при розгляді позову третьої особи з самотійними вимогами у рішенні вказуються результати розгляду кожного з позовів.

9. У спорі, що виник при укладанні або зміні адміністративного договору, в резолютивній частині вказується рішення суду щодо кожної спірної умови адміністративного договору [7].

Отже, вимоги до судового рішення в адміністративному судочинстві є ключовими для забезпечення справедливого та законного правосуддя. Законність, обґрунтованість, повнота, чіткість, справедливість та відповідність процедури є основними вимогами, яких повинні дотримуватися судді при винесенні рішень у адміністративних справах. Виконання цих вимог гарантує захист прав та інтересів громадян, а також ефективність адміністративного судочинства в Україні.

РОЗДІЛ II

ВИДИ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Судове рішення – це акт ухвалений відповідно до норм матеріального та процесуального права, що є результатом здійснення правосуддя, тобто наслідком встановлених у справі обставин.

Метою судового рішення є досягнення юридичної визначеності у спірних правовідносинах, яке переконує сторони і суспільство у справедливості суду, утвердженні ним прав людини та запобігає стану невизначеності в аналогічних ситуаціях.

Судове рішення має бути самодостатнім, щоб його можна було зрозуміти, не звертаючись до матеріалів справи чи актів законодавства.

Наразі, Кодекс адміністративного судочинства згідно з ч. 1 ст. 241 визначає такі судові рішення: ухвала, рішення та постанова.

Зокрема, встановлено, що судове рішення у формі постанови приймається адміністративним судом апеляційної чи касаційної інстанцій і є вирішенням справи по суті [7]. Судове рішення суду першої інстанції називається «рішенням суду» [7].

Натомість прийняття ухвал як форми судового рішення здійснюється з метою врегулювання процедурних питань, пов'язаних з рухом справи, прийняттям до розгляду клопотання та заяви учасників справи, вирішенням питання про відкладення розгляду справи, обґрунтуванням доцільності оголошення перерви, визначенням підстав зупинення провадження у справі [7].

Варто наголосити на важливі аспекти написання судових рішень. Основними вимогами до судових рішень є законність, обґрунтованість та мотивованість [3, ст.131].

Судове рішення має відповідати вимогам законності (тобто відповідати нормам матеріального права за дотримання норм процесуального права) та обґрунтованості (тобто має бути ухвалене судом на підставі повного і

всебічного з'ясування обставин в адміністративній справі, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні). На таких ознаках судових рішень, як повнота, зрозумілість та чіткість викладення інформації, які (рішення) складаються з чотирьох частин (вступної, описової, мотивувальної і резолютивної з дотриманням зазначеної послідовності), необхідно акцентувати на законодавчому рівні [11, ст.78].

Якість судового рішення залежить головним чином від якості його вмотивування. Виклад підстав прийняття рішення не лише полегшує розуміння та сприяє визнанню сторонами суті рішення, але, насамперед, є гарантією проти свавілля. По-перше, це зобов'язує суддю дати відповідь на аргументи сторін та вказати на доводи, що лежать в основі рішення й забезпечують його правосудність; по-друге, це дає можливість суспільству зрозуміти, яким чином функціонує судова система.

Рішення адміністративного суду змістовно вміщує: відомості про сторони спору (законних представників або уповноважених) з необхідною вказівкою на особливості їх статусу у судовому провадженні, відомості про найменування та склад адміністративного суду, обставини справи, правові та фактичні засади прийняття рішення, висновок адміністративного суду по спору, визначення порядку оскарження рішення.

Структурно дані складові змісту судового рішення по адміністративній справі поєднуються у вступну, описову, мотивувальну та резолютивну частини.

Отже, судові рішення є найважливішим актом здійснення правосуддя, ухваленим відповідно до норм матеріального та процесуального права. Судовими рішеннями є: ухвали, рішення, постанови.

РОЗДІЛ III

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ ПРИЙНЯТТЯ, ВИКОНАННЯ ТА ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВОГО РІШЕННЯ

3.1 Процедура прийняття судового рішення в адміністративному судочинстві

Процес адміністративного судочинства в Україні спрямований на захист прав і законних інтересів громадян та організацій у взаєминах з органами влади та іншими суб'єктами публічного права. Прийняття судового рішення в адміністративному процесі — це ключовий етап, що завершує розгляд справи і встановлює її результат.

Кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси, і просити про їх захист шляхом:

- 1) визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта чи окремих його положень;
- 2) визнання протиправним та скасування індивідуального акта чи окремих його положень;
- 3) визнання дій суб'єкта владних повноважень протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій;
- 4) визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язання вчинити певні дії;
- 5) встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень;
- 6) прийняття судом одного з рішень, зазначених у пунктах 1-4 цієї частини та стягнення з відповідача - суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю [7].

Процедура прийняття судового рішення в адміністративному судочинстві є складною, а її структура включає в себе стадії, які, у свою чергу, поділяються на етапи. Процедура прийняття судового рішення в адміністративному судочинстві складається з наступних стадій:

- 1) відкриття провадження в адміністративній справі;
- 2) підготовче провадження;
- 3) судовий розгляд;
- 4) ухвалення судового рішення.

1. Відкриття провадження являє собою систему процесуальних дій, які стосуються подання позовної заяви, розгляду її суддею та прийняття ухвали щодо прийняття до розгляду. Завдяки здійсненню процесуальних дій на цьому етапі реалізується право на звернення до адміністративного суду за захистом громадянином, юридичною особою своїх прав, законних інтересів, порушених у публічно-правових відносинах [4, ст.115].

Відповідно до ст.171 Кодексу адміністративного судочинства України суддя після одержання позовної заяви з'ясовує чи є підстави для відкриття провадження в адміністративній справі.

2. Підготовка адміністративної справи до розгляду – це друга за розвитком, після відкриття провадження в адміністративній справі, самостійна і одночасно обов'язкова стадія адміністративного судочинства.

Підготовка адміністративної справи до розгляду – це система процесуальних дій судді адміністративного суду, спрямованих на визначення спірних питань між сторонами, з'ясування можливостей щодо припинення спору, а за відсутності таких можливостей – зібрати весь доказовий матеріал у справі з тим, щоб дослідити його та вирішити справу в судовому засіданні протягом розумного строку.

Завданням підготовчого провадження є:

- 1) остаточне визначення предмета спору та характеру спірних правовідносин, позовних вимог та складу учасників судового процесу;
- 2) з'ясування заперечень проти позовних вимог;

- 3) визначення обставин справи, які підлягають встановленню, та зібрання відповідних доказів;
- 4) вирішення відводів;
- 5) визначення порядку розгляду справи;
- 6) вчинення інших дій з метою забезпечення правильного, своєчасного і безперешкодного розгляду справи по суті.

Підготовче провадження починається відкриттям провадження у справі і закінчується закриттям підготовчого засідання [7].

Підготовче провадження має бути проведене протягом шістдесяти днів з дня відкриття провадження у справі. У виняткових випадках для належної підготовки справи для розгляду по суті цей строк може бути продовжений не більше ніж на тридцять днів за клопотанням однієї із сторін або з ініціативи суду.

3. Після підготовки справи до судового розгляду адміністративний суд переходить до розгляду та вирішення адміністративної справи по суті. Отже, судовий розгляд адміністративної справи відбувається шляхом послідовного вчинення судом та учасниками процесу комплексу процесуальних дій, що складають певні етапи, кожний із яких виконує свої завдання й має відповідний зміст [4, ст.126].

Судовий розгляд проводиться у відкритому судовому засіданні. Суд заслуховує сторони, аналізує докази, проводить допити свідків, експертів, обговорює обставини справи. Під час судового розгляду суддя забезпечує дотримання принципів законності, рівноправності сторін та гласності. Судовий розгляд може тривати декілька засідань, залежно від складності справи.

4. Ухвалення судового рішення:

Після завершення судового розгляду суддя переходить до винесення судового рішення. Це може бути постанова, яка вирішує суттєві питання справи, або ухвала, що стосується організаційних питань. Судове рішення має бути законним, обґрунтованим, чітким і містити всі необхідні елементи, як-от:

опис обставин справи, правові норми, на яких базується рішення, аргументацію судді, висновки та інструкції щодо виконання рішення.

Отже, процедура прийняття судового рішення в адміністративному процесі України регулюється Кодексом адміністративного судочинства України. Вона включає декілька етапів, починаючи від підготовки справи до судового розгляду і закінчуючи винесенням рішення та його виконанням. Судове рішення повинно відповідати вимогам законності, обґрунтованості та чіткості, щоб забезпечити справедливість та законність у процесі адміністративного судочинства. Дотримання цих вимог є важливим для ефективного функціонування адміністративного правосуддя в Україні.

3.2 Процедура перегляду судового рішення в адміністративному судочинстві

Процедура перегляду судового рішення в адміністративному процесі України визначається Кодексом адміністративного судочинства України і включає процедуру перегляду за нововиявленими обставинами.

Адміністративне судочинство в Україні спрямоване на захист прав і свобод громадян та організацій у взаєминах з органами влади та іншими суб'єктами публічного права. Однак іноді судові рішення можуть бути помилковими або містити правові неточності, що вимагає перегляду таких рішень. Процедура перегляду судового рішення в адміністративному процесі дозволяє виправляти помилки та гарантує справедливість.

Судове рішення, яким закінчено розгляд справи і яке набрало законної сили, може бути переглянуто за нововиявленими або виключними обставинами. Згідно до ст.362 КАС України право подати заяву про перегляд судового рішення суду будь-якої інстанції, яке набрало законної сили, за нововиявленими або виключними обставинами, мають право такі особи:

- учасники справи;
- особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки.

У ст.361 Кодексу адміністративного судочинства України вказано підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Підставами для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами є:

- 1) істотні для справи обставини, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи;
- 2) встановлення вироком суду або ухвалою про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, що набрали законної сили, завідомо неправдивих показань свідка, завідомо неправильного висновку експерта, завідомо неправильного перекладу,

фальшивості письмових, речових чи електронних доказів, що потягли за собою ухвалення незаконного рішення у цій справі;

3) скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення судового рішення, яке підлягає перегляду [7].

Підставами для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами є:

1) встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане;

2) встановлення вироком суду, що набрав законної сили, вини судді у вчиненні кримінального правопорушення, внаслідок якого було ухвалено судові рішення;

3) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні цієї справи судом [7].

Порядок подання заяви. Заява про перегляд судового рішення суду першої інстанції подається до суду, який ухвалив судові рішення. Заява про перегляд судових рішень судів апеляційної і касаційної інстанцій, якими змінено або скасовано судові рішення, подається до суду тієї інстанції, яким змінено або ухвалено нове судові рішення.

Заява про перегляд судового рішення з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні цієї справи судом подається до Верховного Суду і розглядається у складі Великої Палати Верховного Суду.

Заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, що надійшла до адміністративного суду, передається судді адміністративного суду.

Протягом п'яти днів з дня після надходження заяви до адміністративного суду суддя (суддя-доповідач) перевіряє її відповідність вимогам Кодексу адміністративного судочинства і вирішує питання про відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

Відкривши провадження за нововиявленими або виключними обставинами, суддя (суддя-доповідач) надсилає учасникам справи копії заяви про перегляд (крім випадків, якщо заяву подано в електронній формі через електронний кабінет) і призначає дату, час та місце судового засідання, про що повідомляє учасників справи.

Отже, процедура перегляду судового рішення в адміністративному процесі України включає апеляційне та касаційне провадження, а також перегляд за нововиявленими обставинами. Ці процедури гарантують можливість виправлення помилок та забезпечення справедливості в адміністративному судочинстві. Вони регулюються Кодексом адміністративного судочинства України та спрямовані на захист прав і законних інтересів громадян та організацій.

3.3 Процедура виконання судового рішення в адміністративному судочинстві

Процедура виконання судового рішення в адміністративному процесі в Україні регулюється Кодексом адміністративного судочинства (КАСУ), а також Законом України "Про виконавче провадження". Процедура включає низку етапів і передбачає участь державних або приватних виконавців.

Виконання судового рішення як завершальна стадія судового провадження є невід'ємним елементом права на судовий захист, передбаченого статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [10].

Відповідно до Конституції України основними засадами судочинства є: ...9) обов'язковість судового рішення (ст.129), суд ухвалює рішення іменем України. Судове рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд (ст.129-1) [9].

Зазначені норми Конституції України знайшли своє відображення в процесуальному законодавстві України. Так, статтею 14 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) встановлено, що судове рішення, яким закінчується розгляд справи в адміністративному суді, ухвалюється іменем України. Судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, фізичними і юридичними особами та їх об'єднаннями на всій території України.

Процесуальним законодавством визначено категорії справ, рішення в яких допускаються до негайного виконання або підлягають такому виконанню до набрання ними законної сили, тобто відразу після їх ухвалення, не очікуючи апеляційного перегляду справи. Статтею 371 КАС України встановлено, які судові рішення виконуються негайно.

Суд розглядає заяву про звернення рішення до негайного виконання в триденний строк у судовому засіданні з повідомленням учасників справи.

Статтею 372 КАС України визначено порядок виконання судових рішень в адміністративних справах, так у разі необхідності способ, строки і порядок виконання можуть бути визначені у самому судовому рішенні. Так само на відповідних суб'єктів владних повноважень можуть бути покладені обов'язки щодо забезпечення виконання рішення. Судове рішення, яке набрало законної сили або яке належить виконати негайно, є підставою для його виконання [7].

Виконання судового рішення може бути зупинене у випадках, визначених КАС України. Примусове виконання судових рішень в адміністративних справах здійснюється в порядку, встановленому законом. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах, вирішує суддя адміністративного суду одноособово, якщо інше не встановлено КАС України.

Рішення суду може виконуватись у добровільному або примусовому порядку. Особа може виконати рішення суду добровільно: з моменту набрання рішенням суду законної сили; до моменту надходження виконавчого листа до державного або приватного виконавця та відкриття виконавчого провадження.

У разі, якщо боржник добровільно почав виконувати судове рішення, звернення до суду із заявою про розстрочення виконання судового рішення та його задоволення можливе як за відсутності виконавчого провадження, так і під час такого провадження.

Примусове виконання рішення суду – згідно ч.4 ст.372 КАС України примусове виконання судових рішень в адміністративних справах здійснюється в порядку, встановленому законом. Таким законом в Україні є — Закон України «Про виконавче провадження» [16]. Примусове виконання рішень суду покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених Законом України «Про виконавче провадження» випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [17].

Невиконання судового рішення тягне за собою кримінальну, адміністративну, цивільну, дисциплінарну відповідальність та застосування штрафних санкцій.

Кримінальна відповідальність настає за умисне невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню, а також умисне невиконання службовою особою рішення Європейського суду з прав людини, рішення Конституційного Суду України та умисне недодержання нею висновку Конституційного Суду України [8].

Адміністративна відповідальність настає за залишення посадовою особою без розгляду окремої ухвали суду або невжиття заходів до усунення зазначених в ній порушень закону, а так само несвоєчасна відповідь на окрему ухвалу суду [5].

Цивільна відповідальність настає за завдання шкоди невиконанням судового рішення, тобто шкода, завдана фізичній або юридичній особі незаконними рішеннями, дією чи бездіяльністю органу державної влади або органу місцевого самоврядування [20], відшкодовується за загальними правилами, встановленими цивільним законодавством України.

Дисциплінарна відповідальність настає за невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, а також за вчинок, який порочить особу як державного службовця або дискредитує заклад, установу, підприємство чи державний орган, в якому особа працює, в тому числі й за невиконання судових рішень.

Тобто, встановлення юридичної відповідальності за невиконання судових рішень створює відповідний механізм, який дає реальну можливість судового захисту прав громадян і юридичних осіб.

Отже, процедура виконання судового рішення в адміністративному процесі є важливим етапом, який забезпечує реалізацію правових рішень, прийнятих адміністративним судом. Вона регулюється Кодексом адміністративного судочинства України та Законом України "Про виконавче

провадження". Процес включає видачу виконавчого документа, подачу до виконавчої служби, відкриття виконавчого провадження, а також примусове виконання, якщо рішення не виконується добровільно. Ефективне виконання судових рішень є основою для забезпечення справедливості та дотримання законних прав громадян і організацій.

ВИСНОВКИ

Сучасний адміністративний судовий процес відображає складні та різноманітні аспекти вирішення спорів між державними органами та громадянами, а також між державними органами самими. В контексті постійних змін у правовому середовищі та розвитку адміністративної юстиції, питання видів судових рішень в адміністративному судочинстві стає особливо актуальним. Ця тема заслуговує на увагу через свою значимість для правозахисного забезпечення громадянських прав та забезпечення ефективного функціонування владних структур.

Судове рішення в адміністративному судочинстві у вузькому розумінні – це найважливіший акт правосуддя, який вирішує адміністративну справу по суті і є процесуальним актом, що має державно-обов’язковий, індивідуально-конкретний характер із застосування норм права до встановлених у судовому розгляді фактів і правовідносин, ухвалений судом іменем України у передбаченому законом процесуальному порядку з дотриманням принципів адміністративного судочинства й спрямований на захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб’єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень

Судові рішення в адміністративному судочинстві є одним із видів процесуальних актів і мають ознаки, які притаманні останнім. До ознак, що характеризують судові рішення як процесуальний акт, слід віднести наступне: 1) має офіційний характер; 2) є результатом розгляду адміністративної справи в адміністративному суді; 3) форма і зміст процесуального акта знаходяться у цілісній залежності один від одного; 4) приймається спеціально уповноваженим органом – судом; 5) приймається в процедурному порядку; 6) спрямований на вирішення спору про право, або на забезпечення процесуально-правової та

фактичної можливості реалізації правовідновлювальної функції адміністративного судочинства; 7) містить обов'язкові для виконання приписи.

Процедура прийняття судового рішення в адміністративному судочинстві складається з таких стадій: 1) відкриття провадження в адміністративній справі; 2) підготовче провадження; 3) судовий розгляд; 4) ухвалення судового рішення.

Процедура виконання судового рішення, яким вирішується спір про право, має свої особливості та складну структуру, оскільки починається в суді, а продовжується її реалізація органом виконавчої влади, і це позбавляє суд можливості здійснювати контроль за процесом виконання судових рішень.

На основі проведеного дослідження можна зробити кілька рекомендацій. По-перше, необхідно забезпечити чітке визначення видів рішень у законодавстві, щоб уникнути неоднозначності та суперечностей у практиці адміністративного судочинства. По-друге, слід проводити регулярне навчання суддів та інших учасників процесу, щоб вони краще розуміли специфіку різних видів рішень та їхнє правильне застосування.

Таким чином, розуміння різних видів судових рішень в адміністративному судочинстві є ключовим для забезпечення справедливого та ефективного правосуддя, і подальші дослідження в цій галузі можуть сприяти вдосконаленню системи адміністративного судочинства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право : підручник / За заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Харків : Право. 2010. 624 с.
2. Адміністративний процес: навчальний посібник. За загальною ред., д. юр. н. проф. О. Ю. Салманової, д. юр. н. проф. А. Т. Комзюка. Харківський національний університет внутрішніх справ. 2022. 412 с.
3. Бояринцева М. Поняття та види судових рішень адміністративних судів. Підприємництво, господарство і право. 2019. №6. С.129-134
4. Джафарова О. В. Судові рішення в адміністративному судочинстві : питання теорії та практики : монографія /О. В. Джафарова, Я. П. Синицька. – Харків : Вид-во ХНУВС, 2014. – 260 с
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 – 212-24) від 07.12.1984. р. №8073-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213 - 330) від 07.12.1984. р. №8073-2-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>
7. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. №2747-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. №2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
9. Конституція України :офіц..текст. від 28.06.1996 №254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
11. Мілінчук, С. В. "Види судових рішень в адміністративному судочинстві." Редакційна колегія: 77.

12. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України. За загальною редакцією Мельника Р. С. Видавничий дім «Гельветика», 2019.

13. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України: Коментар (Гетманцев О. В., Гордєєв В. В., Кіріяк О. В., Ясинок М. М.) К: Алерта, 2018..

14. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України. За заг. ред. Журавльова Д. В. ЦУЛ, 2019.

15. Петрушина, М. Д. Принципи адміністративного судочинства та їх реалізація як гарантія права на справедливий суд. Diss. Тернопіль, Економічна думка, 2016.

16. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016р. № 1404-VIII *Відомості Верховної Ради України*. 2016. №30 ст.542 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>

17. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII *Відомості Верховної Ради України*. 2016. №29. Ст.535 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>

18. Синицька, Я. П. Місце судового рішення серед процесуальних актів-документів у адміністративному судочинстві / Я. П. Синицька // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2011. – № 4 (55). – С. 274-280.

19. Синицька Я.П. Юридична природа судового рішення в адміністративному судочинстві /Я.П.Синицька // Форум права. – 2011. – С.681-685.

20. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>